

ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ରଥକାଠ ଓ ଏହାର ଭବିଷ୍ୟତ

ସ୍ୱପ୍ନେଶ୍ୱର ଗୋଈଁ

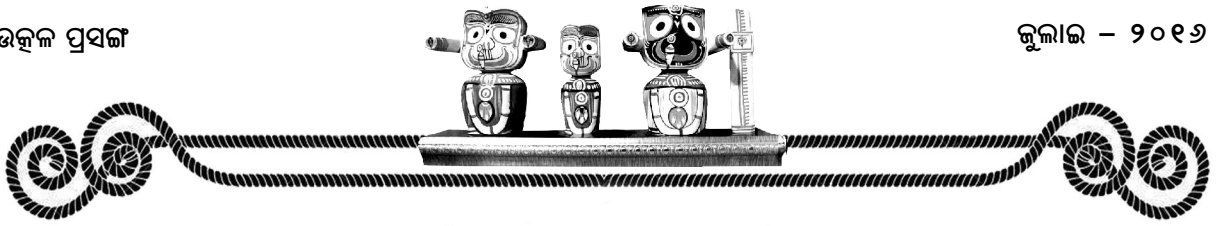
ଏ କଥା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜଣା ଯେ ମହାପ୍ରଭୁ ଭାଇ, ଭଉଣୀ ଓ ସୁଦର୍ଶନଙ୍କ ସହ ବର୍ଷରେ ଥରେ ନବଦିନାତ୍ମକ ରଥଯାତ୍ରାରେ ବାହାରନ୍ତି । ସବୁ ବର୍ଷ ନନ୍ଦିଘୋଷ, ତାଳଧ୍ୱଜ ଓ ଦର୍ପଦଳନ ରଥ ନୂଆକରି ଗଢ଼ା ହୁଅନ୍ତି । ନୂଆରଥରେ ଖଣ୍ଡିଏ ହେଲେ ପୁରୁଣା କାଠ ଲାଗି ହୁଏ ନାହିଁ । ନନ୍ଦିଘୋଷରେ ୮୩୨ ଖଣ୍ଡ, ତାଳଧ୍ୱଜରେ ୭୬୩ ଖଣ୍ଡ ଓ ଦର୍ପଦଳନରେ ୫୯୩ ଖଣ୍ଡ ଓ ସର୍ବମୋର୍ ୨୧୮୮ ଖଣ୍ଡ କାଠ ଲାଗେ । ଏହି ୨୧୮୮ ଖଣ୍ଡ କାଠ ପାଇବା ପାଇଁ ୧୧୩୯ ଖଣ୍ଡ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଓ ମାପର କାଠଗଣି ଯୋଗାଇ ଦେବା ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କର ବନ ବିଭାଗକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅଛି । ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ୮୬୨ ଖଣ୍ଡ ଫାଶୀ, ଧଉରା ଓ ଅସନ ପରି ଟାଣ କାଠ ଓ ବାକି ୨୭୭ ଖଣ୍ଡ ଶିମିଳି, ଦେବଦାରୁ, ପାଳଧୁଆ, କଅଁସ ଓ ମହାନିମ୍ବ ପରି ହାଲୁକା କାଠର ଗଣ୍ଡି ।

ରଥର ଚକ କେବଳ ଫାଶୀକାଠରେ ଗଢ଼ାଯାଏ । ଚକର ତୁମ୍ବ ଓ ପଲ ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ ୭୨ ଖଣ୍ଡ ୬ ଫୁଟିଆ ଫାଶୀ ଗଣ୍ଡି ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ । ଅର ବା ଦାଣ୍ଡିଆ ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ ୪୨୧ ଖଣ୍ଡ ୩ ଫୁଟିଆ କାଠଗଣ୍ଡି ଦରକାର ହୁଏ । ଆଜିକାଲି ଫାଶୀକାଠ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରିମାଣରେ ମିଳୁ ନଥିବାରୁ କିଛି ଅସନ ବା ଧଉରା ଗଣ୍ଡି ଫାଶୀଗଣ୍ଡି ସହ ମିଶାଇ ଅର ଗଢ଼ା ଯାଉଛି । ରଥର ଅଖ

ଓ ଦଣ୍ଡା କେବଳ ଧଉରା କାଠରେ ତିଆରି ହୁଏ । ଓଡ଼ିଶା, ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ଓ ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ ଅଞ୍ଚଳରେ ଶଗଡ଼ ଅଖ ପାଇଁ ଧଉରା କାଠ ଲୋକମାନଙ୍କର ପ୍ରଥମ ପସନ୍ଦ । ଅଖ ଓ ଦଣ୍ଡା ପାଇଁ ୫୦ ଖଣ୍ଡ ୩ ଫୁଟିଆ ଧଉରା ଗଣ୍ଡି ଲାଗେ । ରଥର ବାକି ଅଂଶ ୩୧୨ ଖଣ୍ଡ ୩ ଫୁଟିଆ ଫାଶୀ, ଧଉରା ବା ଅସନ କାଠଗଣ୍ଡିରେ ଗଢ଼ାଯାଏ । ୨୭୭ ଖଣ୍ଡ ହାଲୁକା କାଠର ଗଣ୍ଡି ପଟା ପାଇଁ ଦରକାର ପଡ଼େ । ସେଗୁଡ଼ିକର ଗୋଲେଇ ୩ ଫୁଟରୁ ୫ ଫୁଟ ହେବା ଦରକାର । ଆଗେ କେବଳ ଶିମିଳି କାଠ ପଟା ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର ହେଉଥିଲା ।

ଏବେ ଶିମିଳି କାଠ ଅଭାବ ଯୋଗୁଁ ଦେବଦାରୁ, କଅଁସ, ପାଳଧୁଆ ଓ ମହାନିମ୍ବ କାଠ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଉଛି । ତା' ବାହାରେ ୬୦ ଖଣ୍ଡ କାଳତୁଆ ଚରୁଆ ରଥ ସଂପର୍କିତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଉଛି । ଏସବୁ କାଠ ପରମ୍ପରା ଅନୁସାରେ ଆଗେ ଦଶପଲ୍ଲୀ ରାଜା ଓ ଏବେ ନୟାଗଡ଼ ଡିଏଫ୍‌ଓ ଯୋଗାଇ ଆସୁଛନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ନୟାଗଡ଼ ଓ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଡି.ଏଫ୍.ଓ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଠିକ୍ ଗୁଣ, ମାନ ଓ ମାପର କାଠ ଦରକାର ମୁତାବକ ଯୋଗାଇ ଦେବା ପାଇଁ ମନ୍ଦିର ପ୍ରଶାସନ ପାଖରେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିବଦ୍ଧ । ଅତୀତରେ ଯେତେବେଳେ ଯାନବାହନର ପ୍ରଚଳନ ନଥିଲା, ରଥକାଠ ମହାନଦୀ ଓ ତା'ର ଶାଖା

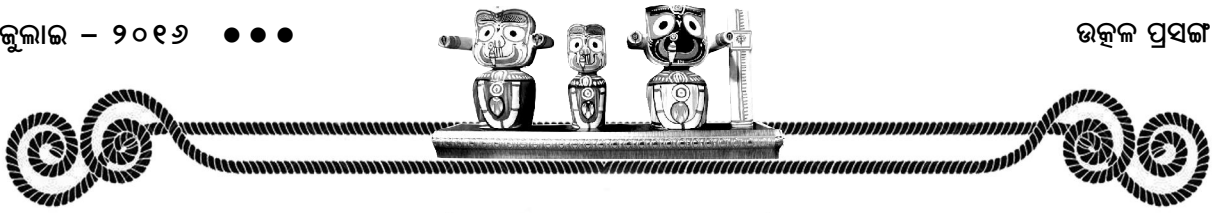
ନଦୀମାନଙ୍କରେ ଭାସି ଭାସି ପୁରୀରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ରଥକାଠର ତିନୋଟି ମୁଖ୍ୟ ଗୁଣ ରହିବା ଦରକାର ଥିଲା । ଏକ ବୃହଦାକାର ରଥ ନିର୍ମାଣ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା କାଠ ଶକ୍ତ ହେବା ଦରକାର । ପାଣିରେ ଭାସି ଆସିବା ପାଇଁ ଏହା ଅପେକ୍ଷାକୃତ ହାଲୁକା ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଦୂରରୁ କାଠ ଆଣି ନଦୀକୂଳରେ ପହଞ୍ଚାଇବା କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ ହୋଇଥିବାରୁ ଏ ଗଛଗୁଡ଼ିକ ନଦୀକୂଳ ଜଙ୍ଗଲରେ ମିଳୁଥିବା ଦରକାର । ଫାଶୀ ଓ ଧଉରା ବେଣୁ ଶକ୍ତ ଓ ଟାଣ କାଠ । ଧଉରା ଗଛ ଓଡ଼ିଶାର ସବୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ମିଳେ । ଫାଶୀ ଗଛ କେବଳ ନଦୀ ଓ ବଡ଼ ନାଳ କୂଳରେ ମିଳେ । କଞ୍ଚା ଫାଶୀ ଓ ଧଉରା କାଠ ପାଣିରେ ଭାସେ । ଶିମିଳି କାଠ ହାଲୁକା ଓ ଜଙ୍ଗଲର ସବୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ମିଳେ । ଆଗେ ମହାନଦୀ କୂଳର ଦଶପଲ୍ଲୀ ଜଙ୍ଗଲରୁ ଏ କାଠ କାଟି ସେଥିରେ ସିନ୍ଦୂର ଲଗେଇ ହରିବୋଲ ହୁଳହୁଳି ସଂକୀର୍ତ୍ତନ ସହ ନଦୀରେ ଭସେଇ ଦିଆଯାଉଥିଲା । କାଠ ଭାସିଗଲାବେଳେ କୂଳରେ ଲାଗିଗଲେ, ପାଖ ଗାଆଁଲୋକେ ସିନ୍ଦୂରରୁ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ କାଠ ତିହି ଶୁଦ୍ଧପୂତ ଭାବରେ ଖୋଳ କାର୍ତ୍ତନ ହରିବୋଲ ହୁଳହୁଳି ସହ ପୁଣି ନଦୀରେ ଭସାଇ ଦେଉଥିଲେ । ନଦୀକୂଳିଆ ଗାଆଁ ଲୋକଙ୍କର ନଦୀରୁ କାଠ ସଂଗ୍ରହ କରିବା ଗୋଟେ ନିତିଦିନିଆ ସାଧାରଣ କାମ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସିନ୍ଦୂର ଲଗା ରଥକାଠକୁ ହଡ଼ପ କରିବାର ସାହସ କେହି କରୁ ନଥିଲେ ।

ଆଜିକାଲି ରଥକାଠ ଟ୍ରକ୍ରେ ବୁହା ହୋଇ ଆସୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏବଂ ଫାଶୀ ଓ ଧଉରା କାଠର ଅନେକ ବିକଳ ଆମ ଜଙ୍ଗଲରେ ଉପଲବ୍ଧ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପୁରୁଣା ପରମ୍ପରାକୁ ସମ୍ମାନ ଦେଇ ସେଇ ଫାଶୀ ଓ ଧଉରାରେ ରଥ ନିର୍ମାଣ ହୁଏ । ଅତୀତରେ ଜଙ୍ଗଲର ଆୟତନ ବେଶୀ ଥିଲା । ପ୍ରତି ଏକର ଜଙ୍ଗଲରୁ ଆଜିଠାରୁ ବହୁ ଗୁଣରେ ବେଶୀ ପରିମାଣର ଓ ମାନର କାଠ ମିଳୁଥିଲା । ତେଣୁ ରଥ କାଠ ଯୋଗାଇ ଦେବା ପାଇଁ ଆଗେ ଦଶପଲ୍ଲୀ ରାଜା ଓ ପରେ ନୟାଗଡ଼ ଡିଏଫ୍‌ଓଙ୍କୁ ବିଶେଷ ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ୁ ନଥିଲା । ପରେ କେବେ ଦରକାର ପଡ଼ୁଥିବା କାଠ ସଂଗ୍ରହ ଓ ଯୋଗାଣକୁ ସହଜ କରିବା

ପାଇଁ ହାଲୁକା କାଠର ଯୋଗାଣ ଦାୟିତ୍ବ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଡିଏଫ୍‌ଓଙ୍କ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ କରାଗଲା ।

ଏବେ ରଥକାଠ ଯୋଗାଣ ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗର ମୁଣ୍ଡବ୍ୟଥାର ଏକ କାରଣ ହୋଇଛି । ଉପଯୁକ୍ତ ମାନ ଓ ମାପର କାଠ କାଳକ୍ରମେ ବିରଳ ହେବାକୁ ବସିଲାଣି । ତଥାପି ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁରୁଖୁରୁରେ କାଠ ଯୋଗାଣ ଚାଲିଛି । କିନ୍ତୁ ଆଉ ବର୍ଷ କେତେଟା ପରେ ନୟାଗଡ଼ ଓ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଡିଏଫ୍‌ଓ ରଥ କାଠ ଯୋଗାଇବାରେ ଅସମର୍ଥ ହେବେ । ତେଣୁ ଆଜିଠାରୁ ସେ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଚିନ୍ତା କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଭବ କରି ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗ ଜଗନ୍ନାଥ ବନ ପ୍ରକଳ୍ପ ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି । ଫାଶୀ ଗଛ ସ୍ବଚ୍ଛନ୍ଦରେ ବଢ଼ିବା ପାଇଁ ନଦୀକୂଳିଆ ବାଲିଆ ଦୋରସା ମାଟି ଦରକାର କରେ । ସେ ଗଛକୁ ପଥୁରିଆ, ମୋରମ, ଟାଣ, ଖଳି ମାଟିରେ ଲଗେଇଲେ, ସେ ଉଧେଇବ ନାହିଁ । ଦ୍ବିତୀୟତଃ ସର୍ବସାଧାରଣ ଜାଗାରେ ଗାଈଗୋରୁ ଅହରହ ଚରୁ ଥିବାରୁ ଏ ପ୍ରକଳ୍ପ ସଫଳ ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ ।

ଫାଶୀ ଓ ଧଉରା କାଠ ବିନା ରଥ ନିର୍ମାଣ କରିବା ଅସମ୍ଭବ । ଧଉରା ଗଛ ଓଡ଼ିଶାର ସବୁ ଜଙ୍ଗଲରେ ଦେଖାଯାଏ । ଫାଶୀ ଗଛ ଯେ କେବଳ ନୟାଗଡ଼ ଜଙ୍ଗଲରେ ଦେଖାଯାଏ, ସେ କଥା ନୁହେଁ । ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାର ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ଓ ଡା'ର ଉପନଦୀମାନଙ୍କର ଦୁଇ କୂଳରେ ଏ ଗଛ ବହୁ ପରିମାଣରେ ମିଳେ । କାଂଶବାହାଲ ସହର ନିକଟରେ କେବଳ ଫାଶୀ ଗଛର ଗୋଟେ ଛୋଟ ଜଙ୍ଗଲ ଥରେ ମୁଁ ତତ୍କାଳୀନ ପ୍ରଧାନ ମୁଖ୍ୟ ବନ ସଂରକ୍ଷକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗୌରହରି ମିଶ୍ରଙ୍କୁ ଦେଖାଇଥିଲି ଓ ନୟାଗଡ଼ ଜଙ୍ଗଲକୁ କିଛି ବର୍ଷ ବିଶ୍ରାମ ଦେଇ ଓଡ଼ିଶାର ଅନ୍ୟ ଜଙ୍ଗଲରୁ ଫାଶୀ ଓ ଧଉରା କାଠ ସଂଗ୍ରହ କରି ଯୋଗାଇ ଦେବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲି । ମହାନଦୀ କୂଳେ କୂଳେ ବୌଦ୍ଧ, ସୋନପୁର, ଅନୁଗୋଳ ଓ ଆଠମଲ୍ଲିକ ଲଲାକାରେ ଏ ଗଛ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଦେଖାଯାଏ । ତେଲ ନଦୀର ଦୁଇ କୂଳରେ ଏ ଗଛ ମିଳେ ବୋଲି ମୋର ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାରୀ

ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଶୁଣିଛି । ତେଣୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଇଁ ନୟାଗଡ଼କୁ ଛାଡ଼ି ଉପରୋକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳର ଜଙ୍ଗଲରୁ ଏ କାଠ ସଂଗ୍ରହ ପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଯିବା ଉଚିତ୍ ।

ଉପରୋକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରେ ଅନେକ ଲୋକଙ୍କ ଘରବାଡ଼ି, ଚାଷଜମି, ତୋଟା ତଳଲାରେ ଫାଶୀ ଗଛ ବଢ଼ି ଠିଆ ହୋଇଛି । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ରଥ ପାଇଁ କାଠ ଯୋଗାଇ ଦେବା ପାଇଁ ସେମାନେ ନିଜର ପରମ ସୌଭାଗ୍ୟ ମଣିବେ । ରଥ କାଠ ଯୋଗାଇ ଦେବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛୁକ ଲୋକ ଅନ୍ଧାରରେ ଗଛର ଉଚ୍ଚତା ଓ ଛାତିଏ ଉଚ୍ଚରେ ଗଛର ଗୋଲେଇ ମାପି ନିକଟସ୍ଥ ରେଞ୍ଜି ଅଫିସ୍‌ରେ ଜଣାନ୍ତୁ ବୋଲି ଗଜପତି ମହାରାଜା ଅନୁରୋଧ କଲେ ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ କାଠ ଦାନ ଆକାରରେ ମିଳିବ । ମାପ ଓ ମାନ ପରୀକ୍ଷା କରି ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗ ଏ କାଠ ଯୋଗାଇ ଦେଇ ପାରିବେ ।

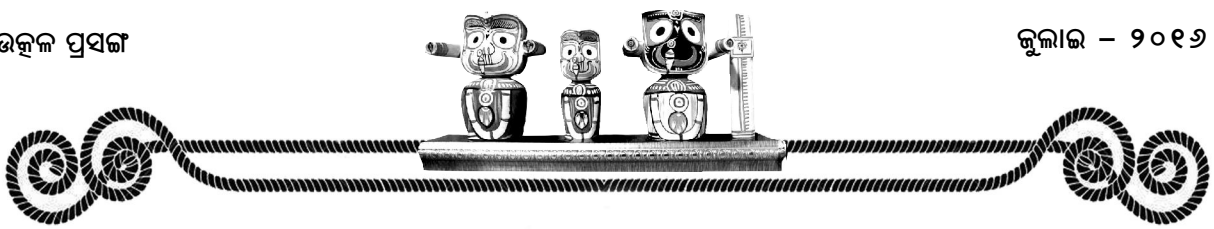
ଭବିଷ୍ୟତରେ କାଠ ଯେପରି ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବେ ମିଳିପାରିବ, ସେଥିପାଇଁ ଚିନ୍ତା କରିବା ଦରକାର । ଆଗପରି ଆଜି ମଧ୍ୟ ସବୁ ଜଙ୍ଗଲରେ ମଞ୍ଜି ପଡ଼ି ଫାଶୀ ଓ ଧଉରା ଗଛ ଉଠୁଛି । କିନ୍ତୁ ସେଗୁଡ଼ିକ ଛାତିଏ ଉଚ୍ଚରେ ୪୦ ସେ.ମି. ଗୋଲେଇ ହୋଇଗଲେ ପାଖ ଗାଆଁର ଲୋକ ନିଜର ଚାହିଦା ମେଣ୍ଟାଇବା ପାଇଁ ସେ ଗଛକୁ କାଟି ନେଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ଘର ମରାମତି, ଲଙ୍ଗଳ, ଈଷ, ଶଗଡ଼ ଦଣ୍ଡା, ଫସଲରେ ବାଡ଼ ଦେବା, ଏପରିକି ଜାଳ ପାଇଁ ସେ ଗଛ ସବୁ କାଟି ନେଉଛନ୍ତି । ତେଣୁ ନୟାଗଡ଼, ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ସୋନପୁର, ଆଠମଲ୍ଲିକ, ଅନୁଗୋଳ ଓ ଆଠଗଡ଼ ଜଙ୍ଗଲରେ ଫାଶୀ ଧଉରା, ଅସନ, ଶିମିଳି ଗଛର ଗୋଲେଇ ଛାତିଏ ଉଚ୍ଚରେ ୪୦ ସେ.ମି. ହୋଇଗଲେ, ସେ ଗଛ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପାଇଁ ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ ବୋଲି ଗଛରେ ଛାତିଏ ଉଚ୍ଚର ନାଲି ରଙ୍ଗର ବ୍ୟାଣ୍ଡ ଲଗାଇ ଦେବାକୁ ହେବ । ନାଲି ବ୍ୟାଣ୍ଡ ଚିହ୍ନିତ ଗଛ ରଥ ପାଇଁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରାଯାଇଛି ବୋଲି ମନ୍ଦିର ପ୍ରଶାସନ ଆଖପାଖ ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରଚାର କରିଦେବେ । ଗାଁ ଗହଳର ଜଗନ୍ନାଥ ପ୍ରେମୀ ଲୋକ ଏ ଗଛକୁ କାଟିବା ତ

ଦୂରର କଥା, ଏପରି ଗଛଟିଏ ଦେଖିଲେ ପାଖକୁ ଆସି ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବେ । ବହୁ ଅତୀତରେ ନଦୀ ସୁଅରେ ଭାସିଗଲାବେଳେ ରଥ କାଠକୁ ସିନ୍ଦୂର ଚିହ୍ନରୁ ଚିହ୍ନି ହତୁପ କରିବାର ସାହସ କେହି କରୁନଥିଲେ । ଥରେ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଉତ୍ସର୍ଗ ହୋଇଗଲେ, ଦାରୁ ପ୍ରସାଦ ନିଜେ ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବେ ।

ଏହି ପ୍ରକାରେ ଚିହ୍ନିତ ଗଛମାନଙ୍କର ତାଲିକା କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା ସହ ମାପ ଲେଖି ନିକଟସ୍ଥ ରେଞ୍ଜି ଅଫିସ୍ ଓ ଡିଭିଜନ ଅଫିସ୍‌ରେ ରହିବ । ପ୍ରତିବର୍ଷ ୪୦ ସେ.ମି. ଗୋଲେଇର ନୂଆ ଗଛ ସନ୍ଧାନ କରି ତାକୁ ସେହିପରି ଚିହ୍ନିତ କରି ତାଲିକାଭୁକ୍ତ କରିବେ । ସେତେବେଳେ ଆଗରୁ ଚିହ୍ନିତ ଗଛର ମାପ ନେଇ ତାଲିକା ସଂଶୋଧନ କରିବେ । ଗଛଗୁଡ଼ିକ ରଥ କାଠ ଯୋଗ୍ୟ ହେଲେ ଚାଲାଣ କରି ତାଲିକାରୁ ବାଦ୍ ଦେବେ ।

ଏଠି ଗୋଟିଏ କଥା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବାର କଥା ଯେ ଗଛର ତୁମ୍ଭ ଓ ପଇ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ୬ ଫୁଟିଆ ୭୨ ଖଣ୍ଡ ଫାଶୀଗଣ୍ଡି ଦରକାର । ଫାଶୀକାଠ ଗଣ୍ଡି ୬ ଫୁଟ୍ ହେବା ପାଇଁ ଶତାଧିକ ବର୍ଷ ଲାଗେ । ତେଣୁ ୬ ଫୁଟିଆ ଫାଶୀ ଗଛ କିଛି ବର୍ଷ ପରେ ନୟାଗଡ଼ ଜଙ୍ଗଲରେ ମିଳିବ ନାହିଁ । ଏହି ମାପର ଗଛ ଓଡ଼ିଶା ଜଙ୍ଗଲରେ ଯେଉଁ ଜଙ୍ଗଲ ବା ଘରୋଇ ଜମିରେ ଅଛି, ତା'ର ଏକ ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ରଖାଯିବା ଦରକାର । ସେସବୁ ଗଛକୁ ନାଲି ବ୍ୟାଣ୍ଡରେ ଚିହ୍ନିତ କରି ରଥ କାଠ ପାଇଁ ରହିଲା ବୋଲି ପ୍ରଚାର କରାଯିବା ଦରକାର । ନୟାଗଡ଼ ଜଙ୍ଗଲରେ ସେ କାଠ ନ ମିଳିଲେ ଅନ୍ୟ ଜାଗାରୁ ସେ କାଠ ଆଣି ପାରିବା ଅବସ୍ଥାରେ ଆମେ ରହିବା ଦରକାର । ଏସବୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏ ଗଛ ୫ ଫୁଟରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବ ହୋଇଗଲେ, ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଚିହ୍ନିତ କରି ୬ ଫୁଟିଆ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ହେବ । ସେସବୁ ଗଛକୁ ଡିନି ଫୁଟିଆ କାଠ ଜାଗାରେ ଯୋଗାଇ ଦେବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ ।

ଅଖ ଓ ଦଣ୍ଡ ପାଇଁ ଦରକାର ହେଉଥିବା ୭୨ ଖଣ୍ଡ କାଠକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ବାକି ଦରକାର ହେଉଥିବା ଟାଣ କାଠର

ଚାହିଦା ଫାଶୀ ପୂରଣ କରିପାରିବ । ଉପକୂଳ ଅଞ୍ଚଳର ମାଟି ବାଲିଆ ଦୋରସା ହୋଇଥିବାରୁ ସେ ଅଞ୍ଚଳରେ ଫାଶୀ ଗଛ ସ୍ବଚ୍ଛନ୍ଦରେ ବଢ଼ିପାରିବ । ଗଛ ରଥ କାଠ ଯୋଗ୍ୟ ହେଲେ ଉପକୂଳ ଅଞ୍ଚଳରୁ ସହଜରେ ପୁରୀକୁ ବୋହି ନେଇ ହେବ । ପୁରୀ, କଟକ, ଜଗତସିଂହପୁର, ଯାଜପୁର, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଭଦ୍ରକ ଓ ବାଲେଶ୍ବର ଜିଲ୍ଲାରେ ରଥକାଠ ପାଇଁ ଫାଶୀ ଗଛର ଚାରା ଲୋକଙ୍କୁ ଦେଲେ ସେମାନେ ଆନନ୍ଦରେ ବାଡ଼ି କଢ଼ରେ, ଖଳା ଚାରିପଟେ ଏହାକୁ ଲଗେଇ ବଢ଼େଇବାକୁ ପୁଣ୍ୟ ମନେ କରିବେ । ଓଡ଼ିଶାର ସାମାଜିକ ବନ ପ୍ରକଳ୍ପର ଅନୁଭୂତିରୁ ମୁଁ ଦୃଢ଼ତାର ସହ କହିପାରେ ଯେ ଏ ପ୍ରକାର ବୃକ୍ଷରୋପଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅନ୍ୟସବୁ ବୃକ୍ଷରୋପଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଠାରୁ ଅନେକ ଗୁଣରେ ଶସ୍ତା ଓ ସଫଳ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଥିଲା । ଅଧିକତ୍ର ଏ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆରମ୍ଭରୁ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ନାମରେ ହେଲେ ସଫଳତାହାର ବହୁ ଗୁଣରେ ବଢ଼ିଯିବ ।

ଏବେ ପଟା ପାଇଁ ଦେବଦାରୁ, କଦମ୍ବ, ମହାନିମ୍ବ, ପାଳଧୁଆ ଓ କଅଁସ କାଠ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଛି । ଦେବଦାରୁ ବାଲୁଗାଁର ବରବେରା ଜଙ୍ଗଲରେ ମହାଦ୍ରୁମ ଆକାରରେ ଦେଖାଯାଏ । ପଥପାର୍ଶ୍ବ ବୃକ୍ଷରୋପଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ କଦମ୍ବ ଓ ମହାନିମ୍ବର ଆଦର ବେଶୀ । ଏ ପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଦେବଦାରୁ ଓ ପାଳଧୁଆ ମଧ୍ୟ ଲଗାଯାଇପାରିବ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଲଗାଯାଉଥିବା ଗଛର ସିଂହଭାଗ ରଥ କାଠ ଗଛ ରଖିବା ପାଇଁ ବନ ବିଭାଗ ବା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହାତକୁ ନେଇଥିବା ଯେକୌଣସି ସଂସ୍ଥାକୁ ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇପାରେ ବା ସରକାରୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମା ପଠାଯାଇପାରେ ।

ଚାରା କରି ବଞ୍ଚନ କରିବା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ଗୋଟିଏ ଜିଲ୍ଲାକୁ ନିଆଯାଇପାରେ । ଉଦାହରଣ ସ୍ବରୂପ ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ପୁରୀ ଡିଏଫ୍ ଓ ରଥକାଠ ଲଗେଇବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛୁକ

ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କଠାରୁ ଦରଖାସ୍ତ ଆହ୍ବାନ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ଚାରା ଯୋଗାଇ ଦେବେ । ଚାରା ଲଗେଇଥିବା ଲୋକର ଠିକଣା ଓ ଚାରାର ବିବରଣୀ ଲେଖି ତା'ର ତାଲିକା ରଖିବେ । ଅତି କମ୍ରେ ବର୍ଷକୁ ଥରେ ଜଣେ ବନ ବିଭାଗ କର୍ମଚାରୀ ଏ ଗଛ ପରିଦର୍ଶନ କରି ରେଜିଷ୍ଟରରେ ତାଙ୍କର ମନ୍ତବ୍ୟ ଲେଖି ରଖିବେ । ଦ୍ବିତୀୟ ବର୍ଷ ଆଉ ଏକ ଜିଲ୍ଲାରେ ସେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କରାଯିବ । ସବୁ ଜିଲ୍ଲାରେ ଥରେ ଏ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହେଲା ପରେ ଦଶମ ବର୍ଷ ପୁଣି ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାକୁ ଫେରିବେ । ଗୋଟିଏ ଜିଲ୍ଲାରେ ବର୍ଷକୁ ୫୦ ହଜାର ଚାରା ରୋପଣ କରାଯିବ । ଚାରା ପିଛା ବର୍ତ୍ତମାନ ହାରରେ ୩ ଟଙ୍କା କରି ଦେଢ଼ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ମନ୍ଦିର ପ୍ରଶାସନ ବହନ କରିବେ । ରଥ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଯେତେ ସଂଖ୍ୟକ ଫାଶୀକାଠ ଦରକାର, ତା'ର ପ୍ରାୟ ଅଧା ସଂଖ୍ୟକ ହାଲୁକା କାଠର ଗଣ୍ଡି ଦରକାର ହୁଏ । ତେଣୁ ୫୦ ହଜାର ଚାରାରୁ ୩୫ ହଜାର ଫାଶୀ ଓ ୧୫ ହଜାର ଦେବଦାରୁ, ମହାନିମ୍ବ, କଦମ୍ବ ଗଛର ଚାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ବଞ୍ଚାଯିବା ଉଚିତ୍ ।

ଏ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ସଫଳତା ହାର ଶତକଡ଼ା ଦଶରୁ ଅଧିକ ହେବ । ଅତି କମ୍ରେ ଶତକଡ଼ା ଦଶ ହେଲେ, ଚାଳିଶ ବର୍ଷ ପରେ ବର୍ଷକୁ ୫ ହଜାର ଗଛ ଉପଲବ୍ଧ ହେବ ଓ ଏହା ଚାରି ବର୍ଷର ରଥକାଠ ଚାହିଦା ପୂରଣ କରିବ । ରଥକାଠର ଚାହିଦା ପୂରଣ କରିବା ସଂଗେ ସଂଗେ ପରିବେଶର ସନ୍ତୁଳନ ରକ୍ଷା କରିବାରେ ଏ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସହାୟକ ହୋଇପାରିବ ।

ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ଭାରତୀୟ ବନ ସେବା
ଏସ୍-୯୭, ମୈତ୍ରୀ ବିହାର, ଭୁବନେଶ୍ବର
ପିନ୍- ୭୫୧୦୨୩

